

ספטמבר 2000

לשם מה דרוש ארגון ארצי של סגל אקדמי זוטר:

תולדות "הפורום המתאם"

1. רקע היסטורי: מסלולי העסקת סגל אקדמי זוטר

1.1 מסלול אסיסטנט/מדריך: מרבית תקני הסגל האקדמי הנהוגים בישראל, זוטרים ובכירים, נוצרו באוניברסיטה הראשונה שנוסדה בארץ -- האוניברסיטה העברית בירושלים. עבור תלמידי מחקר המקבלים מינוי כחברי סגל אקדמי בדרגות הזוטרות, החל מהלומדים לתואר השני ועד לסיום הדוקטורט, נוצרו מסלולי העסקה הדומים למסלולי ההעסקה של הסגל האקדמי הבכיר: אסיסטנט א', אסיסטנט ב' ומדריך. במסלולים אלה הועסקו חברי הסגל האקדמי הזוטר במשך 12 חודשים בשנה אקדמית, וזכו לכל הזכויות הסוציאליות והאקדמיות להם זכאים חברי הסגל הבכיר. במסלולי העסקה אלה הכירה האוניברסיטה שגם בדרגות הזוטרות עוסקים חברי הסגל גם בהוראה וגם במחקר כאחד. עם פתיחת אוניברסיטאות חדשות הועסקו חברי הסגל האקדמי, כולל הזוטרים, במסלולי העסקה דוגמת אלה שבאוניברסיטה העברית שהפכו לארציים ואחידים.

1.2 עוזרי-הוראה: בשנות השבעים נוצר מסלול העסקה חדש, עוזר-הוראה שמו, שביטא את השחיקה הראשונה במעמד תלמידי-המחקר באוניברסיטאות. מסלול זה נועד במקור לתלמידי תואר שני שאינם באמת מלמדים אלא רק "עוזרים בהוראה" ולכן זכאים לשכר מופחת. שכרם החודשי נקבע לכמחצית מהשכר של אסיסטנט א', והוא ניתן במשך תשעה חודשים בלבד בשנה אקדמית (שנמשכה אז שלושה טרימסטרים). עם המעבר לשנת לימודים של שני סמסטרים הפחיתו חלק מן האוניברסיטאות (תל-אביב לדוגמה) את משך ההעסקה של עוזרי הוראה לשמונה חדשים בלבד.

1.3 מורים מן החוץ: כאשר נוסדה אוניברסיטת תל-אביב, הורגש מחסור בפרופסורים באוניברסיטה הצעירה. אז גובש מסלול של "מורים מן החוץ", כלומר מורים שמקום עבודתם העיקרי הינו מחוץ לאוניברסיטה. במסלול זה מועסקים המורים במשך שמונה חדשים בלבד בשנה אקדמית והם אינם זכאים לזכויות סוציאליות. הדרגות הזוטרות של מסלול זה הפכו לשיטת העסקה מקובלת של תלמידי מחקר מ-1987 ועד 1995.

2. המועצה המתאמת של ארגוני הסגל האקדמי

כנגד מגמות של שחיקת שכר ויצירת הבדלים בין האוניברסיטאות השונות הקימו ארגוני הסגל האקדמי השונים, בכירים וזוטרים, את "המועצה המתאמת של ארגוני הסגל האקדמי". ה"מועצה המתאמת" נשאה ונתנה על הסכמי שכר אחידים לסגל האקדמי באוניברסיטאות. ארגוני הסגל האקדמי הזוטר היו חברים

במועצה המתאמת עד לשנת 1995, כאשר גורשו ממנה בטענה כי הם מייצגים אינטרסים שונים מאלה של חברי הסגל האקדמי הבכיר.

3. שנות ה-80: ביטול מסלולי ההעסקה האחידים של הסגל האקדמי הזוטור ומעבר להעסקה באמצעות מלגות

החל משנות השבעים חפשו האוניברסיטאות דרכים לחסוך בעלויות שכר ולהגדיל את מספר המועסקים בדרגות הזוטורות. בראשית שנות השמונים אומץ מודל מלגות-הקיום, אשר נהג עד אז במכון ויצמן למדע כאמצעי לתמיכה בתלמידי מסטר ודוקטורט. הבעיה במודל זה הייתה העובדה שבמכון ויצמן לא מתבצעת הוראה לתואר ראשון, בה נוטלים חלק חשוב בהוראה, מעבדות ותרגולים חברי הסגל הזוטור באוניברסיטאות האחרות.

3.1 אוניברסיטת תל-אביב הייתה הראשונה שבטלה את תקני הסגל האקדמי הזוטור. ב-1981 החל הרקטור דאז, פרופ' דינשטיין, במהלך שנועד להחלף את האסיסטנטים במלגאים, כדי לחסוך בתשלומים הנלווים ובמיסים. ב-1984 החלה האוניברסיטה בביטול מסיבי תקני הסגל הזוטור ובפרישה מקבילה של מערך מלגות קיום. חברי הסגל האקדמי הזוטור קיבלו הודעות פיטורין מעבודתם. לאחר מכן קיבלו הודעה כי הם "זכו" במלגת קיום בגובה שכר של אסיסטנט. לבסוף, נדרשו האסיסטנטים המפוטרים ללמד תרגילים ומעבדות כחלק מתנאי המלגה. תלמידי מחקר שהתנגדו למעבר למלגות פוטרו מעבודתם. כדי להיאבק במגמה זו שבתו הדוקטורנטים שביתות קצרות ב-1984 וב-1985, ולבסוף פרצה שביתת מלגאים ב-1986 בדרישה לחזור למסלול העסקה כאסיסטנטים ומדריכים, שביתה זו נשברה לאחר כארבעים ימי שביתה, אולם היא הובילה למהלך שתוצאתו הייתה הסכם פשרה לאחר כשנה בין ארגון הסגל האקדמי הזוטור בת"א ובין סגן רקטור אונ' ת"א דאז, פרופ' יאיר אורגלר. על פי הסדר זה הותקן "תקנון כללי סיוע למלגאים (תשמ"ח)" (שעמד בתוקפו עד מרץ 2000, עת תוקן בהסכמה לאחר חתימת הסכם השכר) אשר קבע תשלום שכר הוראה שישולם בנוסף למלגה, הניתנת כתמיכה בלימודים (מחקר). התשלום למסטרנטים שולם בשכר לפסי שעות, בעוד שדוקטורנטים החלו להיות מועסקים כמורים מן החוץ בדרגה א'. למעשה, הכירה האוניברסיטה בעיקרון שהמלגות אינן יכולות לשמש שכר עבודה. מבחינת המלגאים היה בכך צעד חלקי בלבד אבל חשוב בדרך לחזרה למסלול האסיסטנטים-מדריכים הישן. בנוסף לכך צורפו המלגאים באופן רשמי לארגון הסגל האקדמי הזוטור (שנקרא אז "ארגון האסיסטנטים, המדריכים והמלגאים), אשר מגן מאז על תנאיהם.

3.2 בטכניון התבצע המעבר ממסלול אסיסטנט-מדריך למלגות ב-1986. שביתת סגל אקדמי זוטור שפרצה בעקבות מעבר זה הסתיימה בהסכמי דור א' ו-ב' (הוותיקים המשיכו העסקתם כאסיסטנטים, תלמידי מחקר חדשים הועסקו כמלגאים). בהמשך החל גם הטכניון לשלם שכר הוראה נמוך בנפרד מהמלגות. בעקבות המעבר למלגות בוטל ארגון המדריכים והאסיסטנטים בטכניון והוקם במקומו "ארגון המשתלמים" (מלגאים).

3.3. האוניברסיטה העברית: ב-1987 הועברו חברי הסגל האקדמי הזוטר החדשים, מסטרנטים ודוקטורנטים, למסלול של מלגות + שכר הוראה במסגרת מסלול "מורה-עוזר", ששולם בתחילה במשך שמונה חדשים.

בשנים אלה של דרדור חמור במעמד חברי הסגל האקדמי הזוטר, ושל מעבר למלגות שהתבצע גם באוניברסיטת באר-שבע ובבר-אילן, הסתפקה "המועצה המתאמת" במשלוח מכתבי מחאה להנהלות האוניברסיטאות. חברי הסגל הבכיר לא התערבו כדי למנוע את פיטורי האסיסטנטים והעסקתם מחדש כמלגאים נטולי זכויות.

4. שביית המרצים הגדולה 1994

בראשית שנות ה-90, לאחר שחיקה רבת שנים בשכר חברי הסגל האקדמי, החלה המועצה המתאמת בהתארגנות לקראת מאבק על שכרם ותנאיהם של חברי הסגל האקדמי הזוטר היו שותפים לכל המהלכים מתוך הכרה שמצבם הוא החמור ביותר.

במהלך השביתה הצטרפו לראשונה עוזרי-ההוראה באוניברסיטת תל-אביב לארגון.

שביית המרצים הגדולה נמשכה כשבעים יום. בסיומה התברר שהסכם השכר החדש שהושג פוגע מאוד בזוטרים. הזוטרים הוצמדו רק לטבלאות השכר של הבכירים, בעוד שבפועל בוצע חלק גדול עליית השכר של הבכירים באמצעות מתן תוספות "דיפרנציאליות" של הקדשת זמן-מלא ו"קריטריונים" (שהיקפם כ-40% מהשכר). התברר גם שבעיותיו המיוחדות של הסגל האקדמי הזוטר -- העסקה באמצעות מלגות או בשכר במשך 8-9 חדשים בשנה ללא זכויות סוציאליות -- לא הוסדרו. עם זאת, להסכם השכר נוסף נספח הסכם "עבודה יחידה" המסדיר תוספת שכר לזוטרים שהאוניברסיטה היא מקום עבודתם היחיד. הנספח נשלח כמכתב מאת פרופ' יאיר אורגלר, יו"ר ועדת השכר של ור"ה, לפרופ' עמוס קומורניק, יו"ר המועצה המתאמת, ב"מכתב אורגלר" נקבע שעוזרי הוראה ומורים מן החוץ ברמה א' (מסלול ההעסקה שכלל אז גם מורים מקצועיים וגם דוקטורנטים באוניברסיטת תל-אביב), המועסקים במשך 8 חדשים בשנה, ואשר האוניברסיטה היא מקום עבודתם היחיד, יועסקו במשך חודש נוסף. כן נקבע שממ"ה גם יקבלו מענק בגובה השכר בחודש העשירי. כמו כן נקבע שתוקם ועדה לעניין המורים מן החוץ, בראשות פרופ' פרידמן, אשר אמורה היתה להביא להסדרת תנאי עבודתם של הדוקטורנטים ושל המורים המקצועיים.

4.1 האוניברסיטאות פירשו "עבודה יחידה" כהשתכרות בלעדית בתוך האוניברסיטה, ובכך קיוו לרוקן את ההסכם מתוכן. אחרי שביתות אזהרה של יומיים באוניברסיטאות חיפה ותל-אביב בנובמבר 1994 הוסכם, בתיווך נחמן אורי, הממונה הארצי דאז על יחסי העבודה, מהו גובה ההשתכרות מחוץ לאוניברסיטה אשר איננו מבטל את הזכאות לתוספת "עבודה יחידה" (כ-1000 ש"ח במונחי 1994).

4.2 המלצות הוועדה, אשר התקבלו במשך זמן רב, הוגשו לבסוף בקיץ 1995. ההמלצות התעלמו מבעיית המורים המקצועיים, ובפועל הכשירו את המשך המצב הקיים לגביהם. הוועדה המליצה להפסיק העסקת

תלמידי מחקר כממ"ה. את הדוקטורנטים המליצה הוועדה להעסיק במשך 12 חדשים ועם זכויות סוציאליות, אך כל זאת "בעלות הקיימת". פירוש המלצות אלה היה הורדת שכר הדוקטורנטים בשלושה אופנים שונים: 1. מימון הזכויות הסוציאליות מעלות השכר הקודם. 2. פריסת השכר הקודם על 12 חדשים -- הורדה בשכר החודשי. 3. בנוסף, ה"עלות הקיימת" חושבה לפי שכר הממ"ה במשך 8 חדשים, ללא שכר החודש התשיעי ומענק החודש העשירי. חישוב זה של ה"עלות הקיימת" הבטיח הורדה משמעותית נוספת בשכר הדוקטורנטים באמצעות ביטול הישגי הסכם "עבודה יחידה". המלצות ועדת פרידמן אמורות היו לקבוע תקן ארצי חדש להעסקת דוקטורנטים.

5. "ארגון הגג" של ארגוני הסגל האקדמי הזוטר

מאז 1991 קיימו ארגוני הסגל האקדמי הזוטר מסגרת פנימית בתוך המועצה המתאמת שכונתה "ארגון הגג". כשנה לאחר האכזבה הגדולה שהנחילו אנשי הסגל הבכיר בשביתת המרצים לזוטרים, גורשו ארגוני הסגל האקדמי הזוטר מהמועצה המתאמת בנימוק שקיימים ניגודי אינטרסים מהותיים בין הסגל הבכיר, כסגל קבוע של האוניברסיטה, לבין הזוטרים. כתוצאה מכך התארגנו ארגוני הזוטרים ב"ארגון הגג", כמסגרת מקבילה למועצה המתאמת, ואשר בראשה עמד שמואל חן, יו"ר ארגון ת"א דאז. ור"ה וות"ת סירבו להכיר בגוף החדש וטענו כי הם יקיימו מו"מ בעניין תנאי הזוטרים רק עם המועצה המתאמת (שבניתיים הפכה להיות של סגל בכיר בלבד!).

בראשית שנת הלימודים תשנ"ה החלו האוניברסיטאות, בהוראת ות"ת, ליישם את מסקנות ועדת פרידמן לעניין המורים מן החוץ. כתוצאה מ"שיפור" תנאי חברי הסגל ירד שכר הדוקטורנטים בת"א בכ- 35% בממוצע, והופסק תשלום חודש ההעסקה התשיעי לממ"ה "מקצועיים". ארגון הגג ראה בהורדת שכר זו הזדמנות לפעולה משותפת. בנובמבר 1995 התקיימה שביתת אזהרה בת יומיים באוניברסיטאות ת"א וחיפה. לבסוף, ב- 15.1.96 פרצה שביתה ארצית באוניברסיטאות ת"א, בר-אילן, חיפה, ירושלים ובאר-שבע. ביום השני של השביתה, ב- 16.1.96, נידונה בקשת צו-מניעה של ור"ה בבית הדין האזורי לעבודה בת"א. בהסכם הפשרה שגובש במסדרונות בית המשפט עם יו"ר ועדת השכר דאז, פרופ' יאיר אורגלר, סוכם שיבוטלו כל הורדות השכר בת"א וביחיפה. כמו כן הכיר ור"ה בהסכם הפשרה דה-פקטו בארגון-הגג ובשמואל חן, יו"ר ארגון הגג, "כמתאם ומקשר בין הארגונים". כתוצאה מפשרה סמנטית זו שונה שם הארגון הארצי ל"פורום המתאם של ארגוני הסגל האקדמי הזוטר באוניברסיטאות". בהסכם הפשרה הוסכם על "שקט תעשייתי" עד לפקיעתו של הסכם השכר ב- 31.12.96.

6. עיצומי הסגל האקדמי הזוטר דצמבר 1996 -- אוקטובר 1997

6.1 כל נסיונות הפורום המתאם להכנס להידברות עם ור"ה לקראת פקיעתו של הסכם השכר ב- 31.12.96 נתקלו בסירוב. בשלהי קיץ 1996 הוברר ש"ועדה לחשיבה על מבנה ורמת השכר של הסגל האקדמי" בשיתוף ור"ה, משרד האוצר והמועצה המתאמת, שנוצרה מכוחו של סעיף בהסכם 1994 (עליו חתומים כל הזוטרים), החלה להתכנס ללא שיתוף ארגוני הסגל הזוטרי. דרישת הפורום המתאם להיות שותף לדיונים נענתה בלאו מוחלט בטענה שור"ה אינו מכיר בפורום המתאם. אי לכך פנה הפורום המתאם באוקטובר 1996 לבית הדין האזורי לעבודה בחיפה, באמצעות עו"ד אילן גורביץ, והוציא צו-מניעה כנגד כינוס הוועדה.

6.2 בתחילת דצמבר 1996 הצטרף ארגון המשתלמים בטכניון לפורום המתאם.

6.3 עיצומים: לאחר שכל הניסיונות להיכנס למו"מ מול ור"ה נתקלו בסירוב מוחלט, הכריזו ארגוני הסגל האקדמי הזוטרי החברים בפורום המתאם על ביטולו של הסכם השכר מ- 1994 ועל סכסוך עבודה ארצי.

6.4 סכסוך עבודה ארצי: ב- 16.12.96 (ראה מסמך העילות לסכסוך). לאחר המשך הסירוב להיכנס למו"מ מצד ור"ה הכריזו ארגוני הסגל הזוטרי על שביתות אזהרה באוניברסיטאות בר-אילן, חיפה, ת"א וירושלים בתחילת ינואר. לאחר שניסיון תיווך של הממונה הראשי על יחסי העבודה נכשל, וראשי ור"ה התמידו בסירובם להיכנס למו"מ על הסכמי שכר חדשים, הוכרזו עיצומים באוניברסיטאות שנמשכו כששה שבועות. במסגרת עיצומים אלה לא הועברו ציוני תרגילים ועבודות, ולא נבדקו בחינות סיום סמסטר א'. הפורום המתאם גם איים בהשבתה של סמסטר ב' אם ור"ה לא יכנס עימו למו"מ ארצי. במהלך העיצומים נפגשו ראשי הפורום המתאם, דניאל מישורי ויריב פינטו, עם יו"ר ועדת החינוך של הכנסת, עמנואל זיסמן, וח"כ רובי ריבלין הגיש הצעת חוק שנועדה לסייע למסיימי שנה ד' במשפטים להתחיל את ההתמחות ללא ציוני סמסטר א'. (יו"ר)לבסוף, ב- 16.2.97, התכנסה ישיבת מו"מ בתיווך ס' הממונה האזורית על יחסי העבודה בת"א, עו"ד ליליאן פרגמנט. בסיכום הפגישה הוסכם על סיום העיצומים, ביטול הכוונה להשבית את תחילת סמסטר ב', וכניסה למו"מ ארצי של ור"ה מול הפורום המתאם.

6.5 תקופת המו"מ המשותף: הפורום המתאם הסתפק בסיום העיצומים בביסוס מעמדו הפורמלי כנציג ארצי של הסגל האקדמי הזוטרי, ובפתיחת המו"מ. מסירת ציוני סמסטר א' וסיום העיצומים היו הימור כבד. האסטרטגיה של ור"ה הייתה למשוך את המו"מ עד לסיום סמסטר ב' -- עד שנשק השביתה יאבד את כוחו, ולנצל את הזמן המוקדש לדיונים כדי לנסות ולפלג בין הארגונים החברים בפורום המתאם. ואילו הפורום המתאם ניסה לקדם, במהלך המו"מ, את רעיונותיו על עתיד העסקת הסגל האקדמי הזוטרי. בעיקר את הרעיונות שהעסקה רצופה היא בגדר מובן מאילוי, שכל חברי הסגל זכאים לזכויות סוציאליות מלאות ושמעריך המלגות איננו בא להחליף שכר עבודה הוגן. אחד מסלעי המחלוקת העיקריים היה דרישת הפורום המתאם שמועד תיקון שכר חברי הסגל יהיה כבר משנת הלימודים הנוכחית -- מתשנ"ז, מועד פקיעת הסכם העבודה הקודם. כאשר התברר שעמדת ור"ה היא שתיקוני שכר, אם יהיו, מיועדים לעתיד הרחוק, נקבעה פגישה דחופה. ב- 30.4.97 התקיימה פגישה מרובעת בין נציגי הפורום המתאם, דניאל מישורי ויריב פינטו, לבין נציגי ור"ה (חיים שגיא, מרכז צוות המו"מ של ור"ה ועו"ד מיקי קידר). בפגישה הגיש הפורום המתאם אולטימטום:

על האוניברסיטאות להתחייב להעסקת חברי הסגל הזוטר בקיץ כבר בתשנ"ז. לנציגי ור"ה נאמר שאם האוניברסיטאות מתעתדות לפטר את חברי הסגל הזוטר בקיץ, אנו בוחרים להפסיק לעבוד כבר מעכשיו. לור"ה ניתנה אורכה של 14 יום. מועד פקיעת האולטימטום ותחילת השביתה נקבע ל- 13.5.97, כארבעה שבועות לפני סיום סמסטר ב'.

7. שביתת הסגל האקדמי הזוטר: מאי 1997 -- אוקטובר 1997

האוניברסיטאות ראו בשביתה הצפויה הזדמנות למחוך את הסגל הזוטר ולפרק את המסגרת הארצית. אי לכך התעלמו בור"ה מהאולטימטום והמו"מ עם הסגל הזוטר הופסק בנימוק של "לא מדברים עם שובתים". למרות שהשביתה הקיפה 4 אוניברסיטאות, בור"ה נמנעו מתגובה במסגרת ארצית – כדי לנסות לפורר את הפורום המתאם. ב- 18.5.97 הגישה אונ' בר-אילן בקשה לצו-מניעה כנגד שביתת הסגל הזוטר. ניתן צו-מניעה זמני אשר בפועל הפסיק את שביתת הסגל הזוטר בבר-אילן.

ב- 20.5.97 פנתה גם האוניברסיטה העברית בבקשה להוציא צו מניעה כנגד חברי הסגל השובתים. הדיון בבית-הדין האזורי לעבודה בירושלים התקיים זמן קצר לאחר ישיבה מיוחדת של ועדת החינוך והתרבות של הכנסת אשר קראה למו"מ ארצי על בסיס עקרונות של ***** ההתדיינות המשפטית בבית-הדין האזורי לעבודה הולידה ב- 21.5.97 מסמך פשרה – הסכם ביניים עבור קיץ תשנ"ז, אשר היה כפוף לאישור ות"ת. הפורום המתאם הודיע שהוא מוכן לאמץ הסכם פשרה זה גם באוניברסיטאות האחרות, וטיטת הסכם כזה כבר סוכמה בבר-אילן. אולם, ות"ת התנתה את אישור ההסכמים בפיטורי 20% מחברי הסגל הזוטר. אי-לכך, התפוצץ המו"מ ב"ם, ובית הדין לעבודה התיר ב- 6.6.97 לחברי הסגל להמשיך בשביתה.

הניסיון לשבירת השביתה באוניברסיטת תל-אביב – בגידת הסטודנטים: אוניברסיטת תל-אביב נקטה בגישה הצינית ביותר. היא פשוט סירבה להיכנס למו"מ. כשנראה היה שהסטודנטים מאבדים את סבלנותם, התקיימה פגישה אחת עם נציגי השובתים בת"א, כדי ליצור מראית-עין של מו"מ. ב- 1.6.97 (עוד לפני תשובת ות"ת בעניין הסכמי הביניים) חתמה האוניברסיטה על הסכם עם אגודת הסטודנטים המבטיח "ציון עובר" לכל סטודנט הלומד אצל חברי סגל אקדמי זוטר. במקום לתמוך בחברי הסגל האקדמי הזוטר – בעצמם סטודנטים לתואר שני ושלישי, עשתה אגודת הסטודנטים יד אחת עם האוניברסיטה בניסיון לשבור שביתה. הניסיון לא הצליח! השביתה בת"א נמשכה, ולסטודנטים התברר שההסכם איננו עונה על מקרים בהם בחינות בקורסים של סגל בכיר אינן נבדקות על-ידי חברי הסגל הזוטר השובתים.

הסכם "הציון העובר" גרם לזעם רב בקרב הסגל הזוטר, ולפגיעה קשה בכבודה של האוניברסיטה. בתגובה יצאו חברי הסגל האקדמי הזוטר ב- 4.6.97 להפגנה באונ' ת"א בה נחסמו כבישים, והושם מצור על בניין המנהלה. פגישה עם רקטור האוניברסיטה, פרופ' דן עמיר, הסתיימה שוב בלא-כלום. ישיבה מיוחדת של סנאט

האוניברסיטה, שכונסה עקב דרישת פרופסורים לבטל את ההסכם המביש עם אגודת הסטודנטים, כונסה לבסוף ב- 22.6.97, והחליטה לאשר את ההסכם.

חידוש המו"מ הארצי: ב- 18.6.97 התקיימה הפגנה ארצית של סגל אקדמי זוטר מול הכנסת בהשתתפות חברי-כנסת רבים. עם סיום ההפגנה חזרו מאות מחברי הסגל לכיוון הקמפוס בגבעת רם, שם פוזרו באלימות ע"י שוטרי מג"ב ויס"מ.

בבוקר ההפגנה נועדו בוועדת החינוך של הכנסת נציגי הפורום המתאם עם נציגי הוועדה לתכנון ותקצוב שליד המועצה להשכלה גבוהה (ות"ת). בסיכום הפגישה, עליו חתומים חברי הכנסת עמנואל זיסמן, רובי ריבלין ופרופ' נעמי חזן, הוסכם על ניהול מו"מ ארצי בין הפורום המתאם לבין ות"ת ונציגי האוניברסיטאות.

ב- 22.7.97, לאחר 4 שבועות של מו"מ עם ות"ת, התקיימה פגישה בין נציגי הפורום המתאם לבין נשיא המדינה, מר עזר ויצמן. בעקבות הפגישה נכנס המו"מ עם ות"ת להילוך גבוה, וב- 31.7.97 הגיש יו"ר ות"ת, פרופ' נחמיה לב-ציון, הצעה להסכם שכר. אף שהפורום המתאם לא הסתפק בהצעות אלה, היוו הצעות אלה בסיס להסכמי שכר אחידים בכל האוניברסיטאות.

מו"מ שהחל בעקבות הצעות אלה סוכם באוניברסיטה העברית כחודש אחר-כך. בראשית ספטמבר הודיעו נציגי הדוקטורנטים והמסטרנטים באוניברסיטה העברית על סיום השביתה.

באוניברסיטת תל-אביב החל מו"מ על סיום השביתה רק לאחר חתימת ההסכם בירושלים. במהלך המו"מ שינתה אגודת הסטודנטים את עמדתה ביחס לשביתה. הסטודנטים, הודיעו שאם לא יסתיים המו"מ עד לתחילת שנת הלימודים, הם עצמם ישביתו את הקמפוס. לבסוף, ב- 14.10.97, כשישה שבועות לאחר סיום השביתה בי"ם, נחתם גם בת"א הסכם שכר. שבועיים אח"כ נחתם גם באוניברסיטת חיפה הסכם דומה, אשר סוכם בישיבת מו"מ מיוחדת בהשתתפות יו"ר הפורום המתאם וסגן נשיא אוניברסיטת חיפה. הסכם זהה לאלה באוניברסיטאות ת"א, י"ם וחיפה נחתם באוניברסיטת בר-אילן עם תחילת שנת הלימודים.

8. הישגי שביתה 1997:

1. תיקון הדרגתי של המעוות מאז 1984, ותחילת ההאחדה הארצית של מסלולי ההעסקה של מסטרנטים ודוקטורנטים.
2. הכרה של ור"ה ושל ות"ת בפורום המתאם של ארגוני הסגל האקדמי הזוטר – שיטת "הפרד ומשול" נכשלה.
3. שיפור תנאי השכר, רציפות העסקה וזכויות סוציאליות ואקדמיות.

מסטרנטים: סוכם כי עוזרי-הוראה יהיו זכאים ל- 10 חודשי משכורת עבור עבודה בשני סמסטרים (במקום 8 חודשים עד לשביתה באונ' ת"א וחיפה, 9 חודשים בב"ש). כמו כן קבלו עוזרי ההוראה זכויות

סוציאליות ובהן: קופת גמל, קרן השתלמות, ופיצויי פיטורין. סוכם שכל המסטרנטים יועסקו בעתיד במסגרת מסלול זה בלבד (בת"א ובבר-אילן קיבלו מסטרנטים המועסקים לפי שעות בפקולטות למדעי הטבע תוספת שכר של 22%. סוכם כי החל מתש"ס יועסקו כעוזרי-הוראה).

(באוניברסיטה העברית הועסקו עד לשביתה מסטרנטים במסלול "מורה עוזר א", כשכר הנמוך בכ- 30% משכר עוזרי ההוראה. בשנה"ל תשנ"ח הם קיבלו חודש נוסף, ובתשנ"ט הם הועברו למסלול עוזרי ההוראה הארצי (10 חודשים) הכולל את כל הזכויות הנלוות.

דוקטורנטים: (שאינם מדריכים/אסיסטנטים): בתל-אביב ובבר-אילן הם הועברו למסלול מורה-עוזר ג-ד במשך 12 חודשים בשנה (6 חודשים לסמסטר) במקום 9 חודשים לפני השביתה. כמו כן המורים העוזרים היו זכאים לזכויות סוציאליות: קופת גמל, קרן השתלמות, פיצויי פיטורין וכן ל"קרן לקשרי מדע" לנסיעות לכנסים (בערך של 50% מהסכום לו זכאים המועסקים בדרגות המקבילות של אסיסטנט ב' ומדריך). סוכם כי מסלול זה הינו זמני, וכי הסכם השכר הבא יסדיר את המעבר של כל הדוקטורנטים למסלול אסיסטנטים ומדריכים (בירושלים התבצע כבר מעבר זה בשנת תשנ"ט).

מורים מקצועיים: בתחילת השביתה סוכם עם ות"ת כי ינוהל מו"מ ארצי בעניינם. סיכום זה לא כובד, ומו"מ זה מעולם לא התקיים.

בחיפה הושגו הישגים למורים ביחידה לשפות זרות. בת"א התאפשרה העסקת ממ"ה שהאוניברסיטה היא מקום עבודתה היחיד במסלול המקביל, הכולל 12 חודשי שכר וזכויות סוציאליות.

הערה – ההסכם בת"א לא כובד, ובפועל רק בודדים אם בכלל הועסקו במסלול זה. על המעוניינים בהעסקה הופעלו לחצים לחתום כאילו הם מתכוונים לעבוד גם במקום עבודה אחר.

ככלל, רואה הפורום המתאם בסעיף זה כישלון. הפורום המתאם סבור כי העסקת ממ"ה ממיטה אות קלון על האוניברסיטאות. הפורום עדיין מקווה כי בעתיד הקרוב ניתן יהיה באמצעים מישפטיים או ארגוניים להסיר את הכתם המוסרי מעל האוניברסיטאות בהעסקת "מורים מן החוץ", למעשה מורים-ללא-זכויות-מפוטרים-כל-קיץ.

4. החזר ניכויי השביתה ופיצויי תשנ"ז: בכל האוניברסיטאות סוכם על החזר מלא של ניכויי השכר, שנוכו בעטייה של השביתה. בכך מולאה הבטחת הוועדים שלא לחתום על הסכמי שכר ללא החזר ניכויי השביתה, שנכפתה על חברי הארגונים כנגד רצונם בשל ניסיון האוניברסיטאות לשבור את המאבק הצודק של הזוטרים. כמו כן, דרש הפורום המתאם כי האוניברסיטאות לא יקבלו "פרס" על השנה בה הם עיכבו את המו"מ וגררו את הארגונים לשביתה. וכאן, סוכם כי ההסכמים יחולו רטרואקטיבית מתשנ"ז, וכי חברי הסגל יקבלו תוספת של 16-22% לשכרם.

9. הסכמי השכר בשנת 2000

על-פי הסכמי 1997 סוכם כי תלמידי המחקר באוניברסיטה העברית (מסטרנטים ודוקטורנטים) יועברו למסלולי השכר הנורמטיביים (עוזרי הוראה ואסיסטנטים-מדריכים) כבר בתקופת ההסכם. בתל-אביב, בר-אילן וחיפה סוכם כי המעבר יתבצע רק בהסכם השכר הבא.

פתיחת הדיונים נמשכה זמן רב מאוד, אשר בת"א נוצל להתייעצויות ולהידברות עם כל הנוגעים בדבר, כולל דיקני הפקולטות, חברי סגל בכיר, והנהלת האוניברסיטה. רבים באוניברסיטה פירשו אז את הסכם 1997 כהחלטה לפיה לא יהיו יותר מלגאים באוניברסיטה ("כיוון שחוזרים לאסיסטנטים-מדריכים). עמדת ארגון הסגל האקדמי הזוטרי היתה כי אין בכך כל צורך. כי המרת מלגות וגילומן בתקני אסיסטנטים הינו יקר ואיננו הכרחי. הצעת הארגון היתה כי מסלולי ה"מורה-עוזר" יומרו במסלולי אסיסטי-מדריך, תוך הפרדת המלגות מעניין שכר ההוראה. במהלך המו"מ נענה הארגון לבקשת האוניברסיטה, והוריד את היקף ההעסקה המינימלי מ-50% משרה ל-25%, על מנת לספק גמישות למערכת ההעסקה באוניברסיטה, ומתוך הכרה בעובדה שמשרות ההוראה החלו להתחלק בין יותר ויותר דוקטורנטים. כמו כן, סוכם כי הדוקטורנטים יהיו זכאים למלוא זכויותיהם, גם בפחות מ-50% משרה. סוכם כי המסטרנטים שהועסקו לפי שעות יועברו למסלול עוזרי-הוראה מיידי (תש"ס), ואילו הדוקטורנטים יועברו למסלול אסיסטנטים ומדריכים באופן מדורג, שיימשך עד לשנת הלימודים תשס"ד. הסכמים דומים נחתמו גם באוניברסיטאות חיפה, בר-אילן ובאר-שבע.

הפורום המתאם רואה כישלון מסוים בעובדה שעוזרי ההוראה ימשיכו לקבל 10 חודשי שכר בלבד עבור העסקה בשני סמסטרים, ומקווה שמאבק נוסף בעתיד ישנה מצב לא-ראוי זה.

ככלל, מהווים הסכמים אלה פשרה במאבק שנמשך מאז שנת 1984. בהסכמי 2000 לא דובר על ההכרה במחקר כעבודה, אלא על שכר ההוראה בלבד. הסכמים אלה מהווים גם הכרה בכך שאחוז ההעסקה הממוצע באוניברסיטאות הולך ויורד עקב הגידול במספרי הדוקטורנטים. ההישג הגדול, בכל זאת, הינו בעובדה שמי שמועסק, אם האוניברסיטה חפצה בשירותיו, יועסק בהתאם לתקנים הנורמטיביים המקובלים (לפי 22 שעות עבודה או 8 שעות הוראה למשרה מלאה).

במסגרת ההסכם בת"א הפסיקו המדריכים והאסיסטנטים להיות מבוטחים בפנסיה התקציבית של האוניברסיטה, והועברו לקרן פנסיה צוברת חיצונית (מקפת החדשה). שינוי זה התבקש עקב העובדה שרק בודדים מבין הדוקטורנטים המועסקים ממשיכים לעבוד באוניברסיטה לאחר סיום לימודיהם (רק בביטוח פנסיוני חיצוני ניתן לקחת זכויות ממקום עבודה אחד לאחר).

10. הסכם הצמדה ארצי של שכר הסגל האקדמי הזוטרי לבכיר

בשנת 2000 התנהל מו"מ בין דניאל מישורי, יו"ר הפורום המתאם דאז, לבין ור"ה. נושא הדיונים היה נסוגיית הצמדת שכר הזוטרים לשכר הסגל הבכיר, נושא שהוסדר לאחרונה בהסכם מאי 1994 (שתוקפו פג ב-

1996). לבסוף סוכם עם יו"ר ועדת השכר של ור"ה, פרופ' נדב לירון, על נוסחת הצמדה ארצית אחידה אשר תיכלל בכל ההסכמים ה"מקומיים":

"טבלת השכר של חברי סגל אקדמי זוטר ובעלי מינוי של מדריך (מדריך ד"ר או מדריך) ושל אסיסטנט (אסיסטנט ב' או א') תעדכן באותם מועדים, באותו שיעור ובאותם תנאים וסיגים לפיהם תשתנה טבלת השכר של חברי הסגל האקדמי הבכיר לפי הסכם או הסדר ברמה הארצית, וכפי שהיה נהוג עד כה, לפני ומאז ביטול הסכם השכר הארצי מיום 31.5.94."

כמו כן הובהר "כי אין באמור לעיל לשלול אפשרות לשיפור או שינוי מנגנון העדכון בהתאמה לסגל הבכיר בהסכם מקומי או ארצי."

11. חברי הוועדים שנטלו חלק במו"מ בזמן השביתה:

- דניאל מישורי – יו"ר הפורום המתאם (ת"א)
- יריב פינטו – סיו"ר הפורום המתאם (י"ם)
- האוניברסיטה העברית, דוקטורנטים: יריב פינטו (יו"ר), אלעד יזרעאלי, יובל אילון, שחר קינן
- מסטרנטים: עו"ד ליאור דוידאי (יו"ר), שי דנציגר
- תל-אביב: דניאל מישורי (יו"ר), איגור דרג'י (סיו"ר), אבישי גל-ים, רם בוסני, נעם טל, אורי חורש
- חיפה: בטסי יזרעאלי (יו"ר), באני בן-ישראל, נילי בלוך
- בר-אילן: זיוה כ"ץ (יו"ר הארגון), ירון יהושע (יו"ר המלגאים)
- ייעוץ משפטי: עו"ד אילן גורביץ (פורום מתאם), עו"ד דרור גל (דוקטורנטים בעברית וסגל זוטר ת"א), עו"ד לבונטין (מסטרנטים בעברית).